

Kronika

Djelatnost Međunarodnog udruženja nastavnika ruskog jezika i književnosti

Nastava ruskog jezika ima u različitim zemljama različitu rasprostranjenost i različitu razinu. No broj zemalja, u kojima se ruski jezik uči, stalno se povećava, te danas tu nastavu nalazimo na svim kontinentima; točnije — ruski se uči u 78 zemalja, i to na sveučilištima u 58 zemalja, a u školama u 34 zemlje.

Nastavnici ruskog jezika iz raznih zemalja počeli su prije više godina pokazivati želju za međusobnim povezivanjem i razmjenom iskustava na međunarodnom planu. Nakon višestranu pokazane inicijative održana je 1967. god. u Parizu osnivačka skupština na kojoj su delegati iz 17 zemalja osnovali *Međunarodno udruženje nastavnika ruskog jezika i književnosti* (MAPRJaL). Sada, nakon tri i pol godine postojanja, MAPRJaL broji 68 članova (tj. učlanjenih udruženja rusista, sveučilišta, katedara, instituta i dr.) iz 27 zemalja.

MAPRJaL obuhvaća nastavnike koji predaju ruski kao strani jezik i glavni mu je cilj da tu nastavu unaprijedi. Iz toga cilja proistječu i zadaci: proučiti metode i pravce u suvremenoj nastavi stranih jezika i istražiti njihovu primjenljivost u nastavi ruskog jezika; proučiti metode i pravce u suvremenoj nastavi ruske književnosti; koordinirati znanstveno-istraživački rad; istražiti specifične teškoće u usvajanju ruskog jezika na raznim jezičnim područjima; razraditi principe suvremenih udžbenika ruskog jezika za strance; obraćati pažnju programiranoj nastavi, audio-vizuelnim sredstvima, ozvučenim i drugim priručnicima, čitankama itd.; popularizirati iskustva u nastavi ruskog jezika pojedinih sveučilišta, škola itd.

Da bi se ti ciljevi što bolje ostvarivali, MAPRJaL organizira međunarodne konferencije i sastanke s vrlo raznovrsnom tematikom. Treba u prvom redu spomenuti konferenciju održanu u kolovozu 1969. god. u Moskvi na temu »Aktualna pitanja nastave ruskog jezika i književnosti«. Ta je konferencija provedena na veoma širokom planu (522 sudionika iz 35 zemalja, 180 referata), a rad joj se odvijao, osim plenarnog dijela, u pet sekcija. (1. Metodika

i psihologija nastave stranog jezika, 2. Tipovi udžbenika i priručnika ruskog jezika za strance, 3. Audio-vizuelna sredstva i programiranje u jezičnoj nastavi, 4. Lingvističke osnove opisa ruskog kao stranog jezika, 5. Nauka o književnosti, kultura i civilizacija u nastavi ruskog jezika) i za tri »okrugla stola« (1. Ruski jezik u suvremenom svijetu, 2. Uloga materinjeg jezika u nastavi ruskog jezika, 3. Odnos prema užoj struci u nastavi ruskog jezika).

U siječnju 1970. god. održan je u Raachu (Austrija) regionalni simpozij o problemima nastave ruskog jezika u zemljama s njemačkim kao materinjem jezikom, posebno o interferenciji koja se javlja u procesu usvajanja ruskog jezika u tim sredinama.

U svibnju 1970. održano je u Varšavi i Krakovu savjetovanje urednika časopisa koji se bave problematikom nastave ruskog jezika. Urednici 16 časopisa iz 11 zemalja pretresli su pitanja što djelotvornijeg načina znanstvenog i organizacionog povezivanja časopisa, razmjene informacija i građe za objavljivanje, koordiniranje tematike i dr.

Za održavanja prve skupštine MAPRJaL-a proveden je u kolovozu 1970. god. u Moskvi simpozij »Udžbenici ruskog jezika za početni stadij nastave«. Uz sudjelovanje predstavnika 22 zemlje proanalizirano je nekoliko udžbenika sastavljenih u različitim zemljama i prediskutirana razna pitanja teorije i prakse.

U Sofiji je u rujnu-listopadu 1970. god. održan simpozij stručnjaka za rusku klasičnu i sovjetsku književnost. Osnovna tema simpozija bila je lik čovjeka kakav je dala ruska klasična i sovjetska književnost.

Ponovo u Bugarskoj, ali sada u Velikom Trnovu, održan je u travnju 1971. god. simpozij na temu »Lingvistički temelji i metodski problemi interferencije u nastavi ruskog jezika kod Slavena«. Sudionici iz Bugarske, Čehoslovačke, Bjelorusije, Ukrajine, Rusije, Poljske i Jugoslavije, a i nekih neslavenskih zemalja, pročitali su više od 60 referata o problemima usvajanja srodnog jezičnog sustava.

U Lenjingradu je u lipnju 1971. god. održan simpozij »Stranovedenije i nastava ruskog kao stranog jezika«. Termin »stranovedenije«, koji je nastao u procesu rada MAPRJaL-a te se ubrzo proširio među rusistima, označuje ono

što se u nas obuhvaća pojmom »kultura i civilizacija«, dakle poznavanje zemlje, njezine povijesti i geografskog položaja, kulture, običaja i dr. U simpoziju je sudjelovalo više od 200 predstavnika 31 zemlje sa 67 referata.

Priprema se simpozij o mjestu književnosti u nastavi jezika (lipanj 1972. u Minsku), simpozij o problemima nastave ruskog jezika u zemljama Azije i Afrike (listopad 1972. u Taškentu), konferencija o problematici udžbenika ruskog jezika (jesen 1973. u Sofiji) i dr. U okvirima MAPRJaL-a priprema se također u kolovozu 1972. god. u Moskvi međunarodna olimpijada učenika, u kojoj će sudjelovati pobjednici natjecanja u ruskom jeziku iz različitih zemalja.

Jugoslavenski su rusisti povezani s MAPRJaL-om preko Saveza slavističkih društava koji je njegov aktivni član, a sudjelovali su brojnim referatima u radu svih spomenutih međunarodnih susreta.

A. M.

Jedanaesti kongres Međunarodne federacije nastavnika stranih jezika

Od 4. do 7. travnja održan je u Saarbrückenu XI kongres FIPLV-a (Međunarodne federacije nastavnika stranih jezika).

Oko 700 sudionika — koliko ih je službeno bilo registrirano na popisu objavljenom uoči Kongresa — te službeni predstavnici Australije, Belgije, Čehoslovačke, Danske, Istočne i Zapadne Njemačke, Engleske, Finske, Francuske, Irske, Italije, Jugoslavije, Nizozemske, Norveške, Austrije, Poljske, Švedske, Švicarske, Mađarske i SAD četiri su dana ispunjali imponzantne dvorane i predavaonice Sveučilišta u Saarbrückenu. Tema Kongresa bila je »Nastava stranih jezika sedamdesetih godina«.

Budući da sam knjigu koju su izdali Cornelsen i OUP »Focus '80«, a koja sadrži 15 glavnih referata održanih na Kongresu, prikazala u ovom broju (str. 231—234.) ovo će biti samo impresionistički, znači subjektivan, osvrt na neka zbiljanja na Kongresu i oko njega.

Godine 1968. Zagreb je bio domaćin X, jubilarnog, kongresa FIPLV-a, i tom je prilikom prof. Rudolf Filipović izabran za predsjednika Federacije za razdoblje od tri godine. Dakako, zanimalo nas je kako su pedantni Nijemci rije-

šili problem organizacije tog velikog skupa. Organizacija je, međutim, bila takva da smo popravili mišljenje o vlastitim organizacionim snagama i sposobnostima. Neki njemački kolege koji su uočili slabosti organizacije tvrdili su — dakako u šali — da njih treba pripisati blizini Francuske (Saarbrücken se, naime, nalazi uz francusku granicu).

Koje su se zamjerke najčešće čule? Kongres je radio usporedno, u nekoliko sekcija, ali je program bio sastavljen tako da mnogi sudionici nisu u pojedinim terminima našli sadržaje za koje su bili zainteresirani. Jezik kojim se govorilo i na kojem su se držali referati bio je pretežno njemački, a problematika koja se tretirala na velikom broju sekcija bila je problematika nastave u njemačkim školama. Manji broj referata održan je na engleskom jeziku, a nekoliko na francuskom, talijanskom i španjolskom. Prevođenja nije bilo. Samo uvodna i završna sesija bile su plenarne. Vjerojatno bi Kongres bio mnogo povezaniji da je bilo više plenarnih predavanja popraćenih diskusijama. U tome su se Mađari lani na konferenciji FIPLV-a u Budimpešti više iskazali. Tema budimpeštanske konferencije bila je »Lingvistika i učenje stranih jezika«. Svakog jutra u toku pet dana održavala su se plenarna predavanja, koja su se simultano prevodila na pet jezika, a u toku popodnevnog rada u sekcijama koje su radile usporedno na različitim jezicima razrađivali su se problemi s plenarnih predavanja. Takva bi se organizacija zacijelo pokazala boljom i u Saarbrückenu. Ovakvo, mnogi vrijedni i po koncepciji ključni referati ostali su nedovoljno zapaženi, jer im je prisustvovao samo dio slušateljstva, dok je drugi dio slušao referat u nekoj drugoj sekciji, samo zato jer se održavao na jeziku koji bolje poznaje.

Iz Jugoslavije su prisustvovali kolege iz Ljubljane, Novog Sada, Sarajeva, Beograda i mi Zagrepčani. Velike boginje, koje su baš u to vrijeme bile tema dana, nisu bile jedini razlog zbog kojeg su nas susretali s respektom. Broj, a usudujem se neskomno tvrditi, i kvaliteta priloga članova skupine koju u Evropi zovu »Zagrebačka škola« bio je impresivan. Naše su boje bile istaknute već na samom svečanom otvorenju Kongresa, na kojem je prof. R. Filipović, sada potpredsjednik Federacije, održao uvodno predavanje »Lingvistička teorija i suvremena nastava

stranih jezika". To jedino plenarno predavanje naišlo je na izuzetno povoljan odjek u slušateljstvu (Vidi: *Prikazi knjiga* — FOCUS '80, str. 231).

Koreferati naših predstavnika u raznim sekcijama slijedili su ovim redom: dr Vladimir Ivir u sekciji "Kontrastivna analiza i prevođenje" s prilogom "Upotreba prijevoda u kontrastivnoj analizi", dr Damir Kalogjera s referatom "Pogreške u upotrebi modalnih glagola" i Mira Vlatković s referatom "Analiza pogrešaka u napisima iz tehničkih znanosti", oba u sekciji "Problemi analize pogrešaka u nastavi stranih jezika", te Mirjana Vilke s prilogom "Motivacija u učenju stranih jezika" u sekciji "Unutarnja i vanjska motivacija na satu stranog jezika".

I druga varijanta "Zagrebačke škole" ili, točnije, kronološki prva, došla je do izražaja. Prof. Petar Guberina je u seminaru za audiovizuelnu-globalno-strukturalnu metodu održao referat "Nastava stranih jezika po AVGS metodi, na raznim stupnjevima učenja", a Klara Montani "Izobrazba nastavnika stranih jezika za rad po AVGS metodi".

Evo i nekoliko sličica s Kongresa.

U srijedu 5. travnja u jednoj je sekciji dr Heyen, SAD, održao referat "Neki pravci u suvremenoj američkoj poeziji". Sadržajno, bilo je to dobro sročeno predavanje s mnogo ilustracija. Po obliku se razlikovalo od stereotipnih kongresnih predavanja. Predavač, i sam pjesnik, pristupio je slušateljstvu potpuno neformalno, razvijajući svoje misli u izravnom dodiru s publikom, zalažući se za onu vrst američke poezije koja se udaljuje od evropske tradicije fiksnih formi i koja je "nesputana poput američke zemlje". Završio je izlaganje rečenicama koje su glasile otprilike ovako: "Ako ovim predavanjem nisam uspio, što onda? Ima toliko predavanja na kojima ćete čuti ono što želite." Ali on je kod publike očito uspio, jednako kao i dr G. Salgado sa sveučilišta u Sussexu, koji je govorio o suvremenim kretanjima u engleskoj dramati. On je nastupio u trapericama, u razdrljenoj košulji, ignorirajući uškrobijene forme kongresne manire. Njegov go je izlaganje, pri kojem ni trenutka nije stajao mirno, odisalo nekim uzbudljivim oduševljenjem za ono što govori, a to je prelazilo i na slušatelje. Čak i dr Lee, predsjedatelj te sekcije (inače naš stari znanac iz Zagreba i urednik časopisa *English Language*

Teaching), koji je u početku davao dojam kako je odlučio da stoički mirno odsluša i odgleda sve iznenadne dramatične izljeve predavača, bio je na kraju ponesen tim oduševljenjem i čestitao govorniku. A publika u dvorani osjetila je da je to bilo nešto više od kurtoazne geste. Čini se da je novi vjetar počeo strujati i na kongresima.

Što se tiče društvenog dijela Kongresa, on se sveo na nekoliko primanja, posjet kazalištu, poludnevni izlet i jedan "Geselliger Abend" s poprilično visokim tarifama, na kojem su repovi i gužva pred hladnim buffetom i obilno nakrcani tanjuri još jednom potvrdili da smo mi, školnički svijet, i na međunarodnoj razini vrlo vitalan element, s mnogo smisla i teka i za dobra konkretnija od lingvistike i pedagogije.

Istoga časa kad je otvorene Kongres otvorena je u auli zgrade Sveučilišta u kojoj se održavao Kongres izložba knjiga i nastavnih pomagala za strane jezike. Izložba je otvorena u čast "Godine knjige". Čovjek je trebao sate i sate da točno pregleda samo naslove izloženih izdanja.

Kongres je završio plenarnom sesijom na kojoj se raspravljalo o prijedlozima finskog Udruženja nastavnika stranih jezika o: a) broju učenika u jednoj grupi, b) podjeli grupa prema stupnju znanja i c) o izobrazbi nastavnika stranih jezika.

Prijedlog finskog Udruženja o broju od 15 do 20 učenika u početnim tečajevima, a od 20 do 25 u kasnijim stadijima mnogi su diskutanti ocijenili kao optimalan, dok su neki smatrali da je taj broj prenizak. Međutim, objektivne su prilike u pojedinim zemljama takve da će taj broj još niz godina ostati neostvaren san. Prijedlog finskog Udruženja o podjeli grupa prema stupnju znanja sastojao se u tome da se kao preporuka usvoji da se prve godine (ili dvije godine) nastava jezika odvija podjednako za sve učenike, a nakon tog razdoblja dolazi do podjele na skupine prema sposobnostima (kod školske djece u starosti od 11 godina). Treći prijedlog bio je da svi nastavnici stranih jezika svakih 5 godina prisustvuju tečaju (koji se plaća iz državnih sredstava) na kojem bi se usavršavali u onim područjima koja se danas smatraju najbitnijima za profil nastavnika stranog jezika, a to su metodika, upotreba AV-sredstava, lingvistika, usavršavanje u jeziku.

Tako je taj babilonski skup završen. Razmijenjeno je mnogo mišljenja i iskustava. Konačna bilanca, nakon što smo se upoznali s radom i problemima drugih, bila je da mi u ovoj našoj sredini nismo baš najgori i da, iako moramo još mnogo učiti i mnogo toga uraditi nemamo razloga da budemo nezadovoljni dosadašnjim radom.

M. V.

Godišnja skupština Hrvatskoga filološkog društva

U subotu, 27. svibnja 1972. godine održana je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu godišnja skupština Hrvatskoga filološkog društva.

Izvještaj o jednogodišnjem radu pročitao je dr Radoslav Katičić, predsjednik Društva.

U uvodnom dijelu izvještaja predsjednik Katičić je naglasio između ostalog, i ovo: "U izvještajnom razdoblju naša je javnost bila zaokupljena vrlo ozbiljnim zbivanjima i glavna je pažnja bila upravljena na političke događaje, pa je naše Društvo imalo malo prigoda za nastup u široj javnosti i njegova se djelatnost usredotočila na sudjelovanje u stručnom životu, domaćem i međunarodnom, i na filološki rad u sekcijama i časopisima. Na tim je područjima Društvo razvilo živu djelatnost."

Veliku pažnju obratilo je ono pripremama za sudjelovanje referenata i delegata s područja SR Hrvatske na VII kongresu slavista, koji će se održati u rujnu ove godine u Beogradu, i na Međunarodnom kongresu slavista, koji će se održati iduće godine u Varšavi.

Budući da se približava 600. obljetnica Petrarkine smrti i 670. obljetnica njegovog rođenja, Društvo intenzivno radi na pripremanju proslava tih obljetnica.

Ove godine u listopadu održat će se simpozij u čast 100. obljetnice smrti Ljudevita Gaja. Stoga se HFD, u zajednici s Institutom za hrvatsku povijest rado prihvatilo organizacije te proslave i angažiralo u toj akciji svoje članstvo.

Kao i prije, i u ovom je izvještajnom razdoblju HFD svoju stručnu djelatnost obavljalo po sekcijama. U tome je osobito prednjačio Zagrebački lingvistički krug, voditelj B. László.

Na svojim sastancima Krug je raspravljao o raznim lingvističkim temama. Bila su dodirnuti razna područja teoretske, opisne i povijesne lingvistike, dijalektologije, versifikacije i prevodenja, hrvatskog književnog jezika i njegove povijesti.

Osnovan je urednički odbor za novi časopis "Suvremena lingvistika", koji bi se, po svemu sudeći, uskoro morao pojaviti.

Osim Zagrebačkoga lingvističkog kruga bile su vrlo aktivne i Sekcija za kulturu književnog jezika, voditelj mr Josip Silić, zatim Sekcija za strane jezike i književnosti, voditelj dr Antica Menac, i Sekcija za teoriju književnosti i metodologiju književne povijesti, voditelj dr Zdenko Škreb.

Sekcija za kulturu književnog jezika postigla je zapažene rezultate u radu, pogotovo u jezičnom saobraćanju u našoj javnosti. Voditelj te Sekcije obilazio je razna zagrebačka poduzeća i tako razvio njezinu bogatu djelatnost. Najviše razumijevanja za takav oblik rada sa stručnim društvom pokazali su "Pli-va", "Josip Kraš", "Interpublic" i dr.

Sekcija također daje telefonski i pismeno jezične savjete svima koji to traže, a ujedno služi i kao savjetovališ- te za lektore. Ona nalazi lektore svima kojima su potrebni.

Sekcija za strane jezike uspostavila je vrlo plodnu i korisnu suradnju s republičkim zavodima za unapređivanje obrazovanja u Zagrebu. Najveću aktivnost ostvarila je Sekcija u zajednici s Republičkim zavodom za stručno obrazovanje, organizirajući natjecanje učenika srednjih škola u stranim jezicima.

Velik uspjeh postigla je Sekcija izdavanjem časopisa "Strani jezici". Ova je zamisao ostvarena zahvaljujući pomoći Republičke zajednice za unapređivanje osnovnog obrazovanja i "Školske knjige" iz Zagreba.

Na nastavnicima je da prihvate spomenući časopis i da svojim aktivnim sudjelovanjem u njemu pridonese da se njegova kvaliteta iz broja u broj poboljšava, a naklada povećava.

I u ovom razdoblju Društvo je nastavilo i razvijalo svoju djelatnost izdavanjem stručnih časopisa (Jezik, Umjetnost riječi, Književna smotra, Filologija, koju HFD izdaje u suradnji s Odjelom za filologiju JAZU).

Davno pripremana i najavljivana Znanstvena biblioteka HFD napokon je

počela izlaziti. Dosad su objavljene dvije knjige: Franjo Grčević *Bogdan Popović kao književni kritičar* i Dragica Malić *Jezik prve hrvatske pjesmarice*.

Od podružnice svoje su izvještaje o radu poslale podružnice iz Osijeka i Pule, iz kojih se vidi da su one dobro djelovale u svojim sredinama.

Nakon pročitanih izvještaja vodila se živa rasprava. Mnogi prijedlozi i mišljenja poslužiti će Upravnom odboru Društva da u narednom jednogodišnjem mandatnom razdoblju razvije još širu i življu djelatnost.

Budući da je usvajanjem ustavnih amandmana u SR Hrvatskoj i pitanje jezika riješeno, Društvo sada ima velike mogućnosti da u tome razvije svoju djelatnost prema načelima koja su postavljena spomenutim amandmanima.

Iz vrlo plodne rasprave proizlaze ovi zaključci za budući rad:

1. U buduću će se godišnje skupštine HFD organizirati izvan Zagreba, uglavnom u središtima onih podružnica koje su najaktivnije. Prigodom takvih skupština organizirat će se simpoziji i stručna savjetovanja.

2. Društvo mora uložiti sve napore da se osiguraju financijska sredstva za redovito izlaženje časopisa "JEZIK" u 1973. godini, kako se ne bi ugasilo to važno glasilo hrvatskog književnog jezika.

3. Po uzoru na Sekciju za strane jezike i književnost, organizirat će se natjecanje iz našega književnog jezika za učenike osnovnih i srednjih škola u SR Hrvatskoj.

Na kraju je skupština dugotrajnim i burnim pljeskom odobrila i prihvatila prijedlog Upravnog odbora da se prof. dr. Mirko Deanović, dugogodišnji i aktivni član HFD te uvaženi znanstveni radnik, predloži za ovogodišnju nagradu AVNOJ-a.

I. S.

Seminar o novim medijima u obrazovanju

Suvremena nastojanja za modernizacijom obrazovanja i za sustavnim uvodenjem suvremene edukativne tehnologije u nastavu nameću potrebu da se novi mediji integriraju i postanu sastavnim dijelom nastavnog procesa, e da bi se on na taj način integrirao i racionalizirao.

U nas se još uvijek ne posvećuje dovoljno pažnje ulozi televizije u racionalizaciji nastave, a ona uvodi i upotrebu drugih suvremenih tehničkih medija u obrazovne procese i intenzivira nastajanje suvremene edukativne tehnologije.

Zbog toga je Sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH u suradnji sa Zavodima za unapređivanje osnovnog i stručnog obrazovanja SRH i RTV Zagreb - Školskom televizijom organizirao uz sudjelovanje stručnjaka iz SAD seminar o ulozi novih medija u obrazovanju i djelotvornijem planiranju u korištenju televizije i ostalih suvremenih medija u nastavi.

Seminar se održavao u Zagrebu u Radničkom sveučilištu "Moša Pijade" od 22. svibnja do 2. lipnja 1972.

Na seminaru su doneseni zaključci koji ističu da je potrebno:

"uložiti sve napore da se u okviru utvrđivanja politike na dugoročnoj osnovi objedine i organiziraju nosioci planiranja i programiranja, proizvođači kao i nosioci sredstava za obrazovanje radi racionalizacije programa, organizacije i izvođenja nastave. Stoga će biti potrebno izvršiti usklađivanje proizvodnih programa odgovarajućih proizvođača i producenata međusobnim dogovaranjem između njih i nadležnog prosvjetnog organa u republici. Posebno se ističe mogućnost da se pride izradbi novih udžbenika multimedijalnog tipa, koji će uz pisani tekst imati i odgovarajuće dijafilmove, filmove, magnetofonske vrpce, gramofonske ploče, pomoćni radni materijal itd."

Utvrđeno je da je u skladu sa stanjem znanosti i tehnike potrebno brže mijenjati i sustavno unapređivati postojeći odgojno-obrazovni sustav, kako bi se omogućila primjena svih oblika suvremene obrazovne tehnologije. Tako valja usmjeriti i obrazovanje budućih nastavnika i profesora, kao i neprestano stručno usavršavanje zaposlenih nastavnika i profesora.

Na seminaru su istaknute neograničene mogućnosti primjene televizije u nastavi, pa se zahtijeva daljnje sustavno i organizirano unapređivanje toga medija, kako za potrebe nastave u školama, tako i za obrazovanje građana u širem smislu.

Sva predavanja i diskusije s ovog seminara bit će objavljeni u posebnom izdanju časopisa "Obrazovanje i rad" Zavoda za unapređivanje stručnog obrazovanja SRH.

D. C.

Sekcija za strane jezike i književnost HFD-a — organizator Saveznog natjecanja učenika u ruskom jeziku

Kao što smo pisali u prva dva broja našeg časopisa, u našoj se Republici provode školska i republička natjecanja u stranim jezicima već tri godine za redom, i to u organizaciji Republičkog zavoda za usmjereno obrazovanje i Sekcije za strane jezike Hrvatskog filološkog društva. Savez društava za strane jezike i književnosti SFRJ, koji okuplja republička društva za strane jezike, pa tako i Sekciju za strane jezike HFD, organizirao je u svibnju 1971. natjecanje iz svih stranih jezika u Sarajevu, gdje u tekućem trogodišnjem razdoblju taj Savez ima svoje sjedište.

U ovoj školskoj godini Savez je republičkim društvima povjerio održavanje natjecanja iz pojedinih jezika, tako da je istoga dana, 21. V 1972., održano natjecanje iz engleskog jezika u Sarajevu, iz njemačkog jezika u Beogradu, iz francuskog jezika u Skoplju, iz talijanskog i latinskog jezika u Ljubljani, a iz ruskog jezika u Zagrebu.

Komisija, sastavljena od nastavnika iz svih republika, utanačila je još u siječnju 1972. god. pravila natjecanja jednaka za sve jezike. Zaključeno je da se ne provede natjecanje za učenike prvog razreda gimnazije, jer iz osnovnih škola dolaze s neujednačenim znanjem. Bilo je prijedloga da se u natjecanje ne uključe ni četvrti razredi gimnazije, jer bi ih pripreme za natjecanje odvrćale od glavnog zadatka — spremanja za maturu. Takav su stav zauzeli organizatori republičkog natjecanja u SR Hrvatskoj te nisu u nj uključili maturante. Međutim, savezna je komisija smatrala da se i maturanti mogu natjecati te je oblikovala natjecateljske skupine učenika II, III i IV razreda gimnazije, odnosno šeste, sedme i osme godine učenja. Te tri grupe predstavljale su prvu natjecateljsku kategoriju.

U drugoj kategoriji bili su učenici trećih razreda jezičnih gimnazija, u trećoj učenici trećih razreda s drugim stranim jezikom (treća godina učenja), a u četvrtoj kategoriji učenici trećih razreda stručnih škola.

Na natjecanje nisu smjeli biti primljeni učenici kojima je dotični jezik materinji, kao ni oni koji su proveli više od petnaest dana u zemlji gdje se taj jezik govori.

Iz svake republike mogla su na savezno natjecanje biti upućena po tri prvoplasirana natjecatelja iz pojedinih kategorija, odnosno skupina.

Natjecanju u ruskom jeziku pristupilo je 48 učenika, i to 11 iz SR Bosne i Hercegovine, 3 iz SR Crne Gore, 6 iz SR Makedonije, 3 iz SR Slovenije, 11 iz SR Srbije i 14 iz SR Hrvatske.

Prema saveznim pravilima, natjecanje se sastojalo od pismenog i usmenog dijela. Prva i druga kategorija imale su na pismenom dijelu test i slobodan sastav, a treća i četvrta veći test, sve pisano pod šifrom. Usmeni se dio sastojao od tematskog razgovora (učenici su izvlačili ceduljice s naslovima tema) i razgovora na temelju slika.

Natjecatelji su pokazali solidno znanje ruskog jezika, posebno gramatike i leksika, kao i lakoću izražavanja u svakodnevnoj razgovornoj tematici.

Grupa zagrebačkih nastavnika ruskog jezika, koja je sudjelovala u pripremanju i provođenju natjecanja, veoma je zaslužna što je ono tako dobro uspjelo. Posebno treba naglasiti njihovo požrtvovno angažiranje i brzinu u radu, bez kojih ne bi toliko toga bilo obavljeno u jednom danu: pismeni dio natjecanja, ispravljanje i bodovanje testova i sastavaka, usmeno ispitivanje po komisijama, donošenje zaključaka, pisanje pohvalnica, određivanje nagrada itd.

Nastavnici koji su došli kao pratnja učenika iz drugih republika ušli su, zajedno s nastavnicima iz SR Hrvatske, u dežurstva na pismenom dijelu, u komisije na usmenom dijelu, kao i u žiri za zbrajanje bodova i donošenje rang-lista natjecatelja.

Zahvaljujući tome što se angažirao veći broj nastavnika, formirano je više komisija i omogućen brži rad, te natjecatelji nisu morali dugo čekati na red, nisu se morali živcirati, a ostalo im je dovoljno vremena i za druge aktivnosti: kruženje autobusom po Zagrebu, zajednički objed i užinu te za popodnevu priredbu.

Na priredbi je održan umjetničko-zabavni program na ruskom jeziku što su ga pripremili učenici zagrebačkih srednjih škola; najbrojnijim točkama bila je zastupljena gimnazija "V. I. Lenjin" sa svojim dobrim pjevačkim zborom i recitacijama. Gledaoci su s velikom simpatijom primili kviz u kojem su se nadmetali učenici I gimnazije i gimnazije "25 maj", i to u poznavanju ruske književnosti i ruskog jezika, a u zabavnom dijelu kviza u snalažljivosti i domišljatosti.¹

Najsvečaniji trenutak na početku priredbe bilo je svakako proglašenje rezultata natjecanja i podjela nagrada. Sekcija za strane jezike Hrvatskog filološkog društva, organizator natjecanja, podijelila je pismene pohvalnice natjecateljima i njihovim školama.

Izdavačka i druga poduzeća i ustanove, shvaćajući odgojno-obrazovnu važnost takva natjecanja, poklonila su najboljim natjecateljima vrijedne i stimulativne nagrade. Tako su "Mladost", "Naprijed" i "Školska knjiga" darovali knjige, "Nolit" kompletne knjige s pločama za učenje ruskoga jezika, "Fond braće Ribar" knjige i značke, "Jugoton" gramofonske ploče ozbiljne muzike ruskih skladatelja. Dom sovjetske kulture poklonio je knjige, dva foto-aparata, ručni sat i nagradno putovanje i boravak od 8 dana u Sovjetskom Savezu za 4 natjecatelja.

Kao što je spomenuto u prošlom broju našega časopisa, Međunarodno udruženje nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJAL) organizira u Moskvi od 14. do 23. VIII 1972. Međunarodnu olimpijadu ruskog jezika, na kojoj će se natjecati 75 učenika iz 16 zemalja. Naša zemlja može na tu Olimpijadu poslati 6 učenika. Da nije održano savezno natjecanje iz ruskog jezika, bilo bi teško odrediti učenike koji će na Olimpijadi dostojno zastupati našu zemlju; ovo je natjecanje, međutim, omogućilo da se objektivno izdvoje najbolji natjecatelji te da se na Olimpijadu pošalju predstavnici svake natjecateljske kategorije.

Ovakva natjecanja svakako potiču učenike na bolji rad, razvijaju zdravu ambiciju za uspjehom i natjecateljski duh. Osim toga pomažu učenicima iz različitih krajeva da se međusobno upoznaju i zbliže.

Bilo bi dobro da nastavnici na početku školske godine izlože svojim učenicima sistem ovih natjecanja — od

školskih do saveznih — i da učenike za njih što više zainteresiraju. Omladini je natjecateljski duh blizak i svojstven, pa je dobro da ga razvija i u školskim predmetima, osobito u stranim jezicima, koji im otvaraju širi pogled u svijet i mogućnost novih zanimljivih susreta.

A. M.

Natjecanje učenika u stranim jezicima u školskoj godini 1971/72.

U šk. g. 1971-72. održalo se po treći put natjecanje učenika u stranim jezicima. I ove je godine natjecanje organizirao Zavod za unapređivanje stručnog obrazovanja SRH u suradnji s Hrv. filološkim društvom, Sekcijom za strane jezike. Natjecanje se, kao i do sada, održavalo u tri etape: školsko, republičko i savezno.

Republičko natjecanje održalo se u Zagrebu 8. travnja, a savezno 21. svibnja, i to:

— engleski u Sarajevu, ruski u Zagrebu, njemački u Beogradu, francuski u Skoplju, talijanski u Ljubljani.

Ove školske godine u natjecanju su sudjelovale ukupno 63 škole, od toga: 42 gimnazije, 4 ekonomske i 17 ostalih stručnih škola.

Po jezicima natjecalo se iz:

— engleskog	1269 učenika
— njemačkog	719 učenika
— ruskog	458 učenika
— francuskog	328 učenika
— talijanskog	101 učenik
— ukupno	2875 učenika

Zanimljivo je napomenuti da je ove godine bilo više učenika koji su se natjecali u ruskom i francuskom kao drugom stranom jeziku.

Testovi za školsko i republičko natjecanje bili su sastavljeni tako da su obuhvatili sve vještine: razumijevanje i slušanje, čitanje, govor i pisanje. Svaki test donosio je 100 bodova, od toga 10 bodova za razumijevanje, 20 bodova za rječnik, 40 bodova za gramatiku, 20 bodova za kulturu i opće informacije i 10 bodova za pisanje. Testovi su se izradivali timski, i na svakom su radila 2 ili 3 nastavnika.

¹ Prikaz kviza donosimo na ruskom jeziku u rubrici *Ziva riječ*.

Govor je testiran samo na republičkom natjecanju, a ocjenjivala se gramatička točnost, tečnost govora, intonacija, naglasak i ritam rečenice te bogatstvo rječnika.

Republičko natjecanje trajalo je čitav jedan dan. Sudjelovalo je 75 učenika.

Nakon natjecanja održana je svečana akademija na kojoj su proglašeni rezultati i podijeljene nagrade. Učenici su osvojili nagradna putovanja u Sovjetski Savez, Saveznu Republiku Njemačku, Francusku i Italiju. Osim toga, pobjednik u ruskom jeziku iz II razreda gimnazije dobio je fotografski aparat, a pobjednik u II stranom jeziku ručni sat.

Naši učenici natjecali su se i na saveznom natjecanju, pa su i na tom stupnju osvojili prva mjesta.

Tako su u engleskom jeziku osvojili prvo mjesto u III razredu i treće mjesto u II razredu gimnazije.

U njemačkom jeziku osvojili su I i II mjesto u III razredu gimnazija, a u talijanskom jeziku I i II mjesto u drugom stranom jeziku III godina učenja.

U francuskom jeziku natjecali su se samo učenici iz Labina i osvojili treće mjesto u III razredu gimnazije.

Sudjelovanjem u natjecanju u stranim jezicima učenici su pokazali da su uvidjeli korisnost učenja stranih jezika te da se i na taj način spremaju da što bolje iskoriste stečeno znanje na radnom mjestu.

Zanimljivo je napomenuti da su izvrsne rezultate pokazale manje škole, kao npr. gimnazija Varaždin, Đurđevac, Karlovac, Labin itd. Uvjereni smo da će postignuti uspjesi biti poticaj za daljnji rad, ne samo učenicima nego i nastavnicima. Napokon, kao u svakom natjecanju, nije bitno pobijediti nego sudjelovati, a sjećanja na ovakve akcije divan su poticaj i lijepa uspomena, jer je natjecanje doživljaj koji se ne zaboravlja lako.

D. C.

Englesko veče u osnovnoj školi u Čakovcu

Dne 14. ožujka ove godine održali su učenici OŠ "Martin Puštek" u Čakovcu javnu priredbu pod nazivom "En-

glesko veče". Bio je to jednosatni program, za koji su se zainteresirali ne samo učenici što uče engleski jezik, nego i cijela škola, a posebno roditelji, koji su se u velikom broju odazvali priredbi.

Program sam organizirala i uvježbala uz pomoć kolega, a osobito drugarice Šimunković, nastavnice muzičkog odgoja, i druga Grabrovića, nastavnika likovnog odgoja. Program je bio ispunjen zaista raznovrsnim sadržajem, a odvijao se isključivo na engleskom jeziku. Učenica VII razreda, spikerica, unijela je među posjetioce pravu englesku atmosferu, dok je spiker na materinjem jeziku omogućio da i posjetioci koji ne razumiju engleski shvate bit programa. Izmjenjivale su se pjesme, skečevi, recitacije, igre i kola. Oko sto "Mladih Engleza" — sudionika otplovale je deset engleskih, škotskih i američkih pjesama, izvelo jednu englesku igru, šest skečeva, indijansko i škotsko kolo u narodnim nošnjama te pet recitacija.

Naše englesko veče prva je javna priredba učenika od V do VIII razreda na stranom jeziku. Osim nastavnika naše škole te roditelja, programu su prisustvovali i mnogi gosti pedagoške akademije Čakovec.

B. M.

Naša pošta

Pitanje: Često sam u nedoumici dolazi li u ruskom jeziku uz zbirne brojeve glagol u perfektu u jednini ili u množini, na primjer Трое учеников сидело на скамейке или Трое учеников сидело на скамейке.

Odgovor: U slučaju kad je subjekt rečenice broj i imenica u genitivu, kao u vašim primjerima, u suvremenom ruskom jeziku može predikat stajati u jednini i u množini:

Двое друзей пришло (пришли).
Три года пролетело (пролетели).
Родилось (родились) трое сыновей.
Проводится (проводятся) по две игры в день.

Потеряно (потеряны) восемь книг.
Обично глагол стои у једнини ако субјект (именица) означава неживо: (Че-

тыре дома построено), ako predikat stoji ispred subjekta (Родилось трое сыновей), ili ako se govori o isteku nekog vremenskog roka (Пройдет три месяца, Пять минут истекло.).

Predikat je običniji u množini ako subjekt označava ljude (Три брата вернулись.).

Ukoliko je subjekt samo zbirni broj koji označuje skupinu ljudi, predikat stoji u jednini obično u prostim neproširenim rečenicama i kad se nađe ispred subjekta: Трое не принято, Двое не пришло, Прибывает пятеро. Ali u svim ovim slučajevima predikat može biti i u množini.

Množina je obavezna ako uz zbirni broj dolaze zamjenice kao все, эти i сл. Эти двое не приняты в институт, Все трое пришли обратно.

M. S.

Pitanje: Na seminaru za nastavnike-početnike koji se održao na Pedagoškoj akademiji u Zagrebu pitala me jedna nastavnica iz okoline Županje: kako se pretvaraju u ocjene bodovi koje učenicima dobiju ispitivanjem pomoću zadatka objektivnog tipa ili testa.

Odgovor: Kod korekcije zadataka objektivnog tipa ili testa obično se daje po jedan bod za svaki točan odgovor iako ima lakših i težih pitanja u svakom zadatku. No iz praktičnih razloga ipak je najbolji način kad se za svaki točan odgovor dobi po jedan bod. Zato treba nastojati da pitanja budu približno iste težine.

Međutim, ukupan broj postignutih bodova ima vrlo ograničeno značenje. Bez dodatnih informacija ne može se smatrati da je recimo 40 postignutih bodova od 80 mogućih izvrstan, prosječan ili slab rezultat. Ako su zadaci laki, onda velik broj postignutih bodova u zadatku objektivnog tipa ili testu ne predstavlja izvrstan rezultat i obratno, ako su zadaci teški i manji broj postignutih bodova može predstavljati vrlo dobar rezultat. Prema tome, za svaki zadatak objektivnog tipa ili test mora postojati interpretacija rezultata u odnosu na ukupan uspjeh grupe koja se ispitivala. Da bi do toga došli, potrebno je odrediti "prosječan" broj postignutih bodova i komparirati rezultat svakog pojedinca sa "prosječkom" da bi se vidjelo koliko je rezultat pojedinca iznad ili ispod "prosječka". Pod "prosječkom" se ovdje podrazumjeva

aritmetička sredina pojedinačnih rezultata, a do nje dolazimo na taj način kad zbrojimo sve postignute bodove, a sumu podijelimo sa brojem učenika koji su ispitani. Ako npr. uzmemo rezultate petnaestorice učenika koji su postigli (od 60 mogućih bodova) ove rezultate: 52, 33, 28, 48, 59, 20, 29, 41, 51, 40, 35, 27, 45, 50 i 37, dobivamo da je prosjek postignutih bodova bio 39,66.

Postoji još jedan način koji pokazuje sredinu postignutih bodova pa imamo s jedne strane jednak broj učenika koji imaju veći ili njoj jednaki broj bodova, a s druge strane isto toliki broj učenika koji imaju manji ili jednaki broj bodova. To je takozvani *medijan*. Ako uzmemo gornji niz brojeva do *medijana* ćemo doći tako da taj niz dovedemo u red: 20, 27, 28, 29, 33, 35, 37, 40, 41, 45, 48, 50, 51, 52, 59, i sad nalazimo sredinu ovog niza brojeva što bi u ovom nizu od 15 brojeva bio osmi broj po redu bilo s jednog ili drugog kraja. U ovom slučaju je to 40 što je ujedno i vrlo blizak rezultat koji je dobiven kao aritmetička sredina. Možemo sad smatrati da je uspjeh učenika koji su postigli oko 40 bodova prosječan uspjeh, oni koji su postigli više bodova uspjeh im je iznad prosjeka, a manji broj bodova pokazuje uspjeh ispod prosjeka. Kad bismo željeli izraziti uspjeh učenika brojčanom ocjenom postupili bi na taj način da uzmemo u obzir samo najviši broj postignutih bodova u ovom slučaju 59 i najniži broj bodova u ovom slučaju 20. Razliku između ovih bodova dijelimo sa brojem ocjena $39 : 5 = 7,8$. Dakle, 7 bodova rezultirat će u jednu ocjenu i skala ocjena bi izgledala ovako:

$$52 - 59 = 5$$

$$44 - 51 = 4$$

$$36 - 43 = 3$$

$$28 - 35 = 2$$

$$20 - 27 = 1$$

U našim školama se uzima 50% od mogućih bodova kao granica između negativnih i pozitivnih rezultata. Ovaj gornji postupak predstavlja realniji i objektivniji način ocjenjivanja, jer kao što smo rekli 50% bodova može biti vrlo dobar rezultat ako su zadaci teški i vrlo slab ako su laki.

M. J.

Pitanje: Da li je oblik *Voi* u učtivom oslovljavanju, i kad govorimo jednoj osobi, još u upotrebi?

Odgovor: U nekim pokrajinama, osobito na jugu Italije i u patrijarhalnim sredinama taj se oblik još uvijek upotrebljava. Inače ga podržavaju stranci (Nijemci, Francuzi, Slaveni i drugi) koji ne vladaju dobro talijanskim jezikom jer im je taj oblik oslovljavanja praktičniji budući da je udešen prema upotrebi u njihovim materinskim jezicima. Upotreba oblika *Voi* (i analognog posvojnog oblika *Vostro*, -a itd.) službeno se podržavala tridesetih godina sve do pada Mussolinija. Međutim, danas je oblik *Lei* (i *Suo*, -a itd.) u govornom i pisanom jeziku (osim u trgovačkom) u normalnoj upotrebi, a novije gramatike i udžbenici daju o tome dovoljno informacija. Prema tome, kad je govor upravljen jednoj osobi, neće se kazati npr. *come state?*; *sono questi i vostri figli?*; *accomodatevi*; *potete dirmi, per favore; guardate*, i sl., nego će se reći: *come sta?*; *sono questi i Suoi figli?*; *si accomodi*; *può dirmi, per favore; guardi*, itd.

J. J.

Pitanje: Željela bih nabaviti dobar jednojezični talijanski rječnik. Koji preporučate?

Odgovor: Svima koji se zanimaju za talijanski jezik stoji na raspolaganju širok izbor dobrih jednojezičnih rječnika koji izlaze u sve dotjeranijim i potpunijim izdanjima.

To je prije svega rječnik B. Migliorini, *Vocabolario della lingua italiana*, Torino, Paravia, osobito bogat frazeologijom i oznakama upotrebe prijedloga. Posljednjih godina izašlo je nekoliko izvrsnih novih rječnika. Jedan od njih je Devoto-Oli, *Vocabolario illustrato della lingua italiana*, Milano, 1967 u dva velika toma. Prema tom velikom izdanju isti su autori izradili školsko izdanje pod naslovom *Dizionario della lingua italiana*, Firenze 1971 u jednom velikom tomu (2.700 str.). Taj je rječnik osobito bogat naučnom i tehničkom terminologijom. No, za naše je svrhe danas možda najprikladnije deseto, sasvim obnovljeno izdanje rječnika Nicola Zingarelli, *Vocabolario della lingua italiana*, Bologna 1971, XXXI + 2064 str. Ovaj novi, veliki Zingarelli odlikuje se bogatstvom riječi (118.000 natuknica, raspoređenih u grozdovima), ima opširnu frazeologiju i daje (kao i ostali navedeni rječnici) pouzdane etimologije. Na kraju su dodane na 45 stranica veoma korisne "Tavole di nomenclatura".

Na kraju, spomenut ćemo i vrlo solidan školski rječnik C. Passerini Tosi, *Dizionario della lingua italiana*, Milano 1969, XII + 1744 str., s raznim tabelama (crno-bijelim i u bojama). Taj se rječnik prodaje za sada uz pristupačnu cijenu od 4200 lira pa je prema tome najjeftiniji od svih navedenih.

J. J.

Prikazi knjiga

FOCUS '80 Foreign Language Teaching in the Seventies

Edited by Reinhold Freudenstein, Cornelsen & Oxford University Press, Berlin — London 1972, 184 str.

Cornelsen (Berlin) i Oxford University Press (London) izdali su knjigu koju je uredio Reinhold Freudenstein, a koja sadrži, petnaest po mišljenju urednika, najznačajnijih referata održanih na XI Kongresu FIPLV-a u Saarbrückenu, u travnju 1972.

Ako tih petnaest referata uzmemo kao okosnicu čitavog Kongresa, onda ćemo njihovim sažetkom dobiti uvid i u glavne probleme o kojima je bilo riječi na Kongresu, što se održavao u Saarbrückenu od 4. do 7. IV na temu "Nastava stranih jezika sedamdesetih godina". Od tih petnaest referata osam ih je održano na njemačkom jeziku, pet na engleskom i po jedan na francuskom i španjolskom.

Predgovor je napisao Paul Hartig, predsjednik FIPLV-a za razdoblje od 1971. do 1973. Naglasio je kako je u skladu s ciljevima FIPLV-a da se predavanja, održana na kongresima, tiskaju i tako utječu na razvoj znanstvene misli više od dometa kongresa. Knjiga predstavlja izbor referata, a posvećena je nastavnicima stranih jezika diljem svijeta.

Donosimo prikaz uvoda i prikaz jedinog plenarnog predavanja na Kongresu, koje je održao Rudolf Filipović. Tim će prikazima slijediti kratki sadržaji ostalih 14 referata iz knjige "Focus '80" onim redom kojim se pojavljuju u knjizi i s naznakom jezika na kojem su održani.

Svrha je ovog članka da čitatelje upozna sa sadržajem glavnih referata na Kongresu i da one koji namjeravaju čitati tu bez sumnje korisnu knjigu unaprijed upozori na problematiku koju će u njoj naći.

U Uvodu, što ga je napisao urednik knjige i tajnik FIPLV-a R. Freudenstein, kaže se da je u nastavi stranih jezika pet disciplina presudno za napredak te struke; to su lingvistika, psihologija, tehnologija, izobrazba nastavnika i vođenje dokumentacije. Neki vidovi tih disciplina tema su i referata, odnosno članaka, tiskanih u ovoj knjizi.

U prošlosti se — kaže Freundstein — nastava stranih jezika zasnivala na iskustvu pojedinaca. Didaktički planovi i metode izvodili su se iz prijedloga i preporuka iskusnih nastavnika-praktičara, koji su rezultate svojega rada iznosili u obliku "metodike". Nije pretjerano reći da se nastava stranih jezika i danas izvodi neznanstveno i da nastavnik stranog jezika nije ništa drugo do li amater koji se hvata ukoštac s problemima što ih donosi njegova struka. Ukoliko se želi prevladati ta situacija, prvi je korak da se pri planiranju nastave uzmu u obzir rezultati lingvistike i psihologije učenja.

Kontrastivna lingvistika, koja predstavlja praktičku pomoć u učenju, tijesno je povezana s psihologijom učenja. U mnogim zemljama rezultati psihologije učenja primjenjuju se da bi se pronašle nove tehnike rada s pomoću kojih se može predvidjeti reagiranje učenika. Tehnologija omogućuje individualno učenje, stvarajući medije s pomoću kojih učenici čuju izvorne govorne modele. Sve te inovacije treba obuhvatiti i asimilirati u koncepciju programa nastavnog rada. Izobrazba nastavnika zahtijeva novu orijentaciju. Ništa se od toga ne može uspješno izvesti bez dobro organizirane mreže dokumentacijskih centara, koji povezuju čitav svijet i koji omogućuju da svi oni koji se bave određenim problemima nastavne teorije ili prakse budu upućeni u sve što je bilo gdje u svijetu o tom problemu napisano.

1. Rudolf Filipović: "Lingvistička teorija i suvremena nastava stranih jezika" (Na engleskom jeziku)

U uvodu predavanja autor postavlja pitanje može li primjena lingvističke teorije pridonijeti uspjehu nastavne prakse i, ukoliko može, kolik treba da

bude njezin udio u stvaranju metode i izboru materijala za učenje jezika.

Autor analizira postavke nekoliko lingvista koji su principe svojih lingvističkih teorija projicirali na područje učenja stranih jezika. Među svježim radovima s tog područja spominje Haugenov bilingvizam, Titoneov psiholingvistički model gramatike, Nemser-Slama-Casacuinu analizu kontakta i R. Filipovićeve kompromisni sistem.

Zaključak je autora da se pristup učenju i podučavanju stranih jezika ni u jednom povijesnom razdoblju nije ostvarivao bez određene lingvističke ili gramatičke teorije. U posljednjih pak 25 godina sve su metode za učenje jezika u manjoj ili većoj mjeri odražavale rezultate moderne lingvistike.

Autor postavlja tezu da svaka metoda za učenje stranog jezika treba polaziti od dva osnovna načela: aktivne upotrebe jezika i pažljivog stupnjevanja rečeničnih i gramatičkih uzoraka.

R. Filipović polazi od pretpostavke da način podučavanja jednog jezika proizlazi iz načina na koji je taj jezik opisan. Tu pretpostavku ilustrira primjerima pristupa jeziku po audio-vizuelnoj globalno-strukturalnoj metodi, koja se temelji na postavkama strukturalista, i prelazi na doprinose učenju stranih jezika transformacijsko-generativne teorije Noama Chomskog, koja danas pripada onim lingvističkim teorijama o kojima se najviše polemizira.

Iako su mišljenja stručnjaka podijeljena u dvojbi da li se bolji rezultati postižu metodama koje polaze od strukturalističko-behaviorističkog pristupa jeziku ili metodama koje polaze od tehnika transformacijsko-racionalističke gramatike, autor vidi rješenje u slijedećem: "Ono što trebamo u nastavi stranog jezika jest neprekidni razvoj teorije i prakse prema novoj metodi, koja će uvijek biti bolja od stare. Ovdje bolja znači osnovana na novim rezultatima lingvističke teorije koji daju bolji uvid u jezik i njegovo funkcioniranje i, prema tome, bolji pristup učenju jezika."

Poanta referata i odgovor na pitanje postavljeno u uvodu jest da primjena lingvističke teorije pridonosi uspjehu u učenju stranog jezika, s jednim ograničenjem: jedna — bez obzira na to koja — lingvistička teorija ili jedna vrst gramatike ne može odgovoriti na

sva pitanja u vezi s učenjem stranih jezika, jer ni jedna od postojećih teorija i gramatika nije dovoljno široka da bi mogla dati konačan odgovor u vezi s jezičnim sustavom i njegovim funkcioniranjem.

Na kraju autor naglašuje da je potrebna najtješnja suradnja lingvista i drugih znanstvenika čiji je rad posredno ili neposredno povezan s problemima koji se javljaju u procesu učenja (pedagozi, psiholozi, sociolozi), kako bi se došlo do spoznaja, koje bi pružile bolje rezultate u metodama učenja jezika.

2. Harald Weinrich: "Tekstualna lingvistika kao sredstvo u vježbama komuniciranja na stranom jeziku" (Na njemačkom jeziku)

Autor interpretira gramatičke kategorije kao sredstvo koje govornik upotrebljava da bi uspostavio vezu sa slušateljem. Autor zaključuje: u podučavanju stranog jezika ne može se opravdati metoda koja se služi izoliranim riječima i rečenicama. Preskriptivnu gramatiku valja upotrebljavati u nastavi stranih jezika; ne postoji kontradikcija između metode koja se zasniva na strukturalnim vježbama u okviru situacije ili teksta i lingvističke metode koja smatra primarnima komunikaciju i spoznajne procese.

3. Gerhard Kaufmann: "Didaktičko vrednovanje lingvističkih istraživanja osnovnih struktura njemačkog jezika" (Na njemačkom jeziku)

Znanstveni projekt "Osnovne strukture njemačkog jezika" sastoji se od dva dijela: 1) lingvistički opis osnovnih kategorija njemačkog jezika s primjerima iz korpusa suvremenog pisanog i govornog jezika i 2) didaktičko vrednovanje lingvističkog opisa, što je doprinos radu autora koji rade na materijalima za nastavu njemačkog kao stranog jezika. Izabrani primjeri pokazuju da rezultate lingvistike treba i te kako adaptirati da bi se mogli koristiti u nastavi stranog jezika. Oni se, međutim, ne smiju svesti na upute i recepte za nastavnike. Najteži je problem kako kompleksan lingvistički materijal predstaviti u jednostavnom obliku.

4. Eddy Roulet: "Doprinos gramatičkih teorija i opisa nastavi stranih jezika" (Na francuskom jeziku)

Što je nastavi stranih jezika u posljednjih sto godina pružila gramatika kao znanost? Od lingvista autor posebno analizira Saussurea, Palmera i Bloomfielda. Kritički uspoređuje rezultate do kojih su došli strukturalisti s jedne strane i transformacionisti na čelu s Chomskym s druge. Neki pokušaji da se nastava jezika reformira s pomoću rezultata lingvistike nisu urodili plodom. Vidjelo se, međutim, da su rezultati mogući ukoliko dođe do uske suradnje lingvista i nastavnika jezika. S tim u vezi od posebnog su značenja psiholingvistika i sociolingvistika.

5. Werner Hüllen: "Treba li lingvistiku uvesti kao predmet u škole?" (Na njemačkom jeziku)

Autor govori o mogućnosti uvođenja lingvistike kao posebnog predmeta u škole. U potencijalnom društvu budućnosti može doći do situacija od kojih će svaka iziskivati veća znanja o jeziku. Te će situacije biti rezultat sve većeg utjecaja znanstvenog mišljenja i odraz različitih uvjeta presudnih za život jednog društva. Trenutačno bi lingvistika mogla odgovoriti tom zahtjevu samo na području lingvističkih studija usmjerenih na jezik kao govor, nipošto na području psiholingvistike i sociolingvistike. Prema tome, iako se čini da bi bilo razloga da se lingvistika uvede u školske programe kao predmet, zasad to još ne bi bilo probitačno. Međutim, pripreme za njezino eventualno uvođenje mogu otpočeti, tako da se počnu izobražavati nastavnici koji bi predavali taj predmet.

6. Franz Josef Zapp: "Tendencije u nastavi španjolskog" (Na španjolskom jeziku)

Tri tendencije prevladavaju u suvremenoj nastavi španjolskog jezika. Prva je sve veće zanimanje za rezultate do kojih su došli lingvistika i psihologija učenja, posebno u pripremi nastavnih materijala. Znanstveni projekt kontrastivne analize, koji je u toku na sveučilištu Neuchatel (Švicarska), obećaje da će se ubuduće nastava španjolskog temeljiti na lingvističkim osnovama koje još nisu dostupne nastavi drugih stranih jezika. Drugi je važan kompleks pitanja u vezi s mjestom literature u nastavi španjolskog kao stranog jezika, a posebno u vezi s velikim opusom literature Latinske Amerike. Treći, i najveći, problem leži u vezi s radom u drugom znanstvenim

disciplinama; naime, još ne postoje kri-
teriji za izbor, vrednovanje i prezen-
taciju osnovnih podataka o narodima
čiji je materinski jezik španjolski. Ono
malo podataka što postoji pokriva
uglavnom područje beletristike.

7. Wilhelm Wiczerkowski: "Savla-
davanje stranog jezika; problemi, mo-
gućnosti i ograničenja" (Na njemačkom
jeziku)

Autor postavlja pitanje može li bi-
lingvizam biti cilj suvremene nastave
stranog jezika. Vladanje dvama jezič-
nim sustavima ovisi o uvjetima na koje
nastava može utjecati samo do odre-
đene granice. Nastava, međutim, može
dati trajni doprinos motivaciji učenika,
kako bi ovi prevladali krute monoling-
valne uzorke ponašanja, ona može dje-
lovati na njihovu želju da uspostave
dodir s ljudima koji govore drugim
jezikom. Važna je zadaća nastave da
ukloni kulturne i lingvističke barijere
među ljudima koji govore različitim je-
zicima i da potakne učenike da i oni
učine to isto.

8. Carel van Parreren: "Čista" psi-
hologija učenja i psihologija učenja
stranog jezika" (Na njemačkom jeziku)

Postavlja se pitanje kakvu pomoć
može psihologija učenja pružiti nastavi
stranog jezika u postizanju najbolje
moguće organizacije procesa učenja.
Autor uzima u obzir dvije različite
teorije učenja: teoriju asocijacija i
spoznajnu teoriju. Ni jedna od njih
sama za sebe nema praktičke primjene
u nastavi. Ekstremne pristupe valja
izbjegavati i potražiti rješenje između
formalne gramatike s jedne strane i
direktno nastave s druge.

9. William R. Lee: "Vanjska i nu-
tarna motivacija na satu stranog je-
zika" (Na engleskom jeziku)

Autor podvlači razliku između vanj-
skih i nutarnjih činilaca u motivaciji
za učenje stranih jezika. U vanjske
ulazi odnos učenika prema zemlji jezik
koje uči, stav društva u kojem živi
prema učenju stranih jezika i na-
cionalne tradicije u vezi s uče-
njem stranih jezika. Snažnu nutarnju
motivaciju učenika predstavlja moguć-
nost da u svakodnevnom životu pri-
mijeni ono što je naučio u razredu. Is-
pitivanje i način na koji se ono izvodi
predstavlja važan faktor nutarnje mo-
tivacije. Nastavnik je također važan
činilac motivacije. Vanjski i nutarnji
faktori međusobno se prožimaju.

10. Gerhard Nickel: "Problemi ana-
lize pogrešaka u nastavi stranih jezi-
ka" (Na engleskom jeziku)

Pogreške učenika danas se više ne
smatraju samo faktorom koji smeta pri
usvajanju stranog jezika. Utvrđeno je
da one imaju dijagnostičku vrijednost.
Kontrastivna analiza pogrešaka pomaže
u otkrivanju i objašnjavanju učeniko-
vih teškoća i u njihovu savladavanju u
nastavi stranih jezika. Takva analiza
sastoji se od tri dijela: 1. opis po-
greške, 2. vrednovanje pogreške i 3.
sprečavanje pogreške. Bitno je razli-
kovati lingvističke, nacionalne i indi-
vidualne teškoće. Autor naglašuje da
se od analize pogrešaka mogu očeki-
vati korisni rezultati samo ako postoji
tijesna suradnja između znanstvenog
rada i praktičke nastave.

11. Rebecca M. Valette: "Priprema-
nje razrednih testova u stranim jezi-
cima" (Na engleskom jeziku)

Testovi koje izrađuje sam nastav-
nik imaju dvije funkcije: 1. da objek-
tivno pokažu što su pojedini učenici
postigli u svojem radu, 2. da pokažu
napredovanje pojedinog učenika u od-
nosu na određeni cilj nastave. U oba
ova slučaja test se mora smatrati ele-
mentom procesa učenja, a ne instru-
mentom za davanje ocjene. Prvi je ko-
rak u pripremanju testa da se odredi
što se želi postići kao rezultat rada u
određenoj nastavnoj jedinici. Pripremni
rad autor dijeli na nekoliko faza: a)
analiza sata ili nastavne jedinice, b)
analiza znanja, vještina i navika koje
želimo postići u učenika, c) klasifika-
cija ciljeva sata, d) postavljanje mini-
malnih zadataka.

12. Heinrich Schrand: "Situacija u
tehnologiji i njezin razvoj u nastavi
stranih jezika" (Na njemačkom jeziku)

Stanovište da jezike treba učiti zato
da služe kao sredstva komunikacije po-
taje sve popularnije. Usvajanje prak-
tičkih jezičnih vještina nije, međutim,
moguće ako se učenje oslanja samo na
udžbenik. Autentičan govor valja iz-
ravno uklopiti u proces učenja s po-
moću audio-uređaja. Autor govori o
upotrebi i mogućnostima rada u jezi-
čnom laboratoriju. Kao moguće dos-
tignuće tehnologije u primjeni na strane
jezike, autor spominje integraciju au-
ditivnih i vizuelnih materijala na ši-
roj osnovi nego do sada, kao i pri-
mjenu kompjuterizirane nastave.

13. Helm von Faber: "Upotreba tehničkih sredstava i programa u nastavi stranih jezika" (Na njemačkom jeziku)

Upotreba sredstava i programa u nastavi stranih jezika ne smije biti prepuštena slučaju. Izbor nastavnih sredstava i programa tijesno je povezan s ciljem učenja. Iako su velika područja nastave jezika isključiva domena nastavnika, ipak je moguće neke faze rada prepustiti objektivnim nastavnim sredstvima i programima. Autor iscrpno govori o različitim modelima tehničkih nastavnih sredstava. Važno je da se u nastavi spriječi prodor zastarjelih i skupih tehnika rada. To se može postići jedino usmjeravanjem pažnje na didaktičke, metodološke i organizacijske zadatke.

14. Christoph Schwarze: "Nastavnik stranog jezika kao primjer stručnjaka s fakultetskom naobrazbom" (Na njemačkom jeziku)

Znanstvene teorije omogućuju rad na osnovi racionalne misli, ali je njihov zadatak osim toga da budu primijenjene na praktičke probleme. Tradicionalnu sliku nastavnika stranog jezika valja revidirati. Autor smatra da će nastavnici moći osposobiti svoje učenike za znanstveni način mišljenja samo ako i sami budu stjecali specijaliziranu izobrazbu u toku studija na fakultetu.

15. Hood Roberts: "Problemi prijenosa informacija o jeziku preko nacionalnih granica" (Na engleskom jeziku)

Svake godine u svijetu se tiska oko 50.000 članaka o pitanjima i problemima u vezi s "jezikom" u najširem smislu riječi. Samo oko 16.000 tih članaka čuva se u dokumentaciji. Glavne teškoće u skupljanju i širenju lingvističkih informacija jesu: 1. nedostatak novaca, 2. nedovoljni broj centara za registriranje lingvističkih informacija, 3. prevelik razmak između objavljivanja članka i njegove registracije, 4. nedovoljna međunarodna suradnja na tom području, 5. neriješeni problemi prevođenja informacija, 6. nepostojanje standardiziranog međunarodnog leksikona lingvističke terminologije, 7. nepovoljni uvjeti u nekim dijelovima svijeta za strojnu obradu podataka.

Mirjana Vilke

Mustafa Tanović

Savremena nastava stranih jezika. Teorija i praksa

Svjetlost, Sarajevo, 1972.

Nedavno se u sarajevskim knjižarama pojavila knjiga Mustafe Tanovića »Savremena nastava stranih jezika. Teorija i praksa«. Knjiga je izašla u ediciji Biblioteka priručnika Izdavačkog preduzeća »Svjetlost« u Sarajevu. Nastala je kao sinteza plodnog i svestranog iskustva autora u radu s učenicima, dugogodišnjeg praćenja rada drugih nastavnika stranih jezika i široke obaviještenosti autora o tekućim kretanjima u savremenoj nastavi stranih jezika u svijetu i u nas.

Knjiga obuhvata šest poglavlja: 1. mišljena kao metodika nastave stranih jezika koja bi analitički raspravljala o svim aspektima ove oblasti. Ona uključuje nekoliko eseja koji su po autorovu mišljenju najznačajniji za praktičnu nastavu i za metodičku teoriju u našoj sredini. Knjiga obiluje primjerima iz četiri strana jezika koja se uče u najvećem broju naših škola. Brojnim primjerima autor predlaže neka rješenja koja bi po njegovu mišljenju vodila savremenijoj i boljoj nastavi stranih jezika u našim školama.

Knjiga obuhvata šest poglavlja: 1. Planiranje u nastavi stranih jezika, 2. Domaće zadaće, 3. Nepoznate riječi, 4. Aktivnost učenika, 5. Intenzifikacija aktivnosti učenika i 6. Govorne vježbe u nastavi stranih jezika.

U prvom poglavlju autor se bavi problemom planiranja u nastavi stranih jezika. Osvrćući se kritički na literaturu koja planiranje zahvaća uglavnom načelno, autor nudi praktična i funkcionalnija rješenja za sve vrste planova koje su nastavnici dužni pisati. Autor ističe da je jezik sistem čvrsto povezanih i međusobno uslovljenih jezičnih elemenata koji se moraju prezentirati sistematično i do minucioznosti isplanirano. Autorova poenta sastoji se u zahtjevu da se sve vrste planova ne stvaraju uglavnom formalno, nego da se oni pišu za konkretne učenike koji rade u postojećim uslovima svakog regiona i škole posebno.

Poglavlje o domaćoj zadaći raspravlja opširno o svim aspektima ove važne i zapostavljene oblasti. Kako domaća zadaća predstavlja neophodnu kariku koja povezuje nastavni proces u

školi s radom učenika kod kuće, to je njen sadržaj potrebno mijenjati: od dosadašnje prakse dekliniranja i konjugiranja određenih jezičkih paradigmi i mehaničkog prepisivanja i reproduciranja štiva iz pojedinih odlomaka iz knjige — apliciranju znanja na konkretne primjere iz učeničkog života.

U poglavlju o nepoznatim riječima u nastavi stranih jezika osvijetljeno je kako su rješavanju ovog krupnog problema prilazile pristalice gramatičko prevodnog metoda u prošlosti i kako u novije vrijeme prilaze pristalice direktnog, odnosno kombinovanog metoda. Autor je pokušao da odgovori na tri bitna pitanja: 1. kako učenike upoznati sa značenjem nepoznate leksike, 2. kako uvježbati novu leksiku da bi ona postala trajnom svojinom učenika, 3. kako provjeriti kako i koliko je ona naučena. Autor ističe značenje konteksta i situacije u okviru kojih je potrebno prezentirati i uvježbavati novu leksiku. Mnoštvo primjera iz engleskog, ruskog, francuskog i njemačkog jezika karakteriše ovo poglavlje. Autor razmatra pojmove objašnjenja nove leksike, objašnjenje pomoću sinonima, antonima, objašnjenje u porodici riječi i razne mogućnosti za uvježbavanje i provjeravanje stepena usvojenosti nove leksike.

Do danas se u našoj metodičkoj literaturi malo pisalo o aktivnosti učenika u nastavi stranih jezika. Čini se kao da se zaboravljalo da je učenik glavni subjekt u nastavnom procesu i da je tajna uspjeha u ovoj domeni upravo u motiviranosti učenika za učenje određenog stranog jezika. Nužno je omogućiti učenicima da strani jezik upotrebjavaju aktivno, kao sredstvo komuniciranja u školi, što se može postići samo maksimalnim aktiviranjem većine učenika u razredu. Autor detaljno analizira perceptivne, reproduktivne i produktivne aktivnosti učenika. Produktivne aktivnosti treba da predstavljaju cilj kome se teži u nastavi stranih jezika. One podrazumijevaju »samostalnu upotrebu naučenih jezičkih elemenata, izvjesno slobodnije kombinovanje radi saopštavanja, radi komuniciranja na stranom jeziku«.

U poglavlju o intenzifikaciji aktivnosti učenika detaljno se analiziraju vježbe za stimuliranje perceptivnih aktivnosti (ponavljanje zvučnog izraza,

opis predmeta i radnji, čitanje, pisanje i dr.), reproduktivnih (supsticione vježbe, dopuna i proširivanje rečenica i sl.), kao i vježbe produktivnog karaktera (govorne i pismene vježbe uz pomoć aplikacija, pisanje sastava prema planu, postavljanje pitanja, samostalan rad na tekstu i dr.). Vježbe produktivnog karaktera vode slobodnijoj upotrebi stranog jezika, a to je vrlo složen, težak i spor put. Nastavnik treba da poznaje različite sintetičke vježbe kojima će stimulirati učenike da se samostalnije i kreativnije koriste stranim jezikom.

Posljednje poglavlje o govornim vježbama, kao i dva prethodna, najdragocjeniji su dio knjige. Autor ističe da svaka govorna vježba ima izrazito sintetički karakter jer se u njoj istovremeno pridaje pažnja i izgovoru, leksici i gramatici. Autor klasicifira i distinkcira ove vježbe na monološke i dijaloške. Mnogobrojni primjeri iz svih četiri strana jezika slikovito ilustruju autorove postavke. Autor smatra da ni metodička literatura nije dovoljno jasno i precizno razradila pojam govornih vježbi i da se one različito shvataju i interpretiraju.

Knjiga se završava opširnom bibliografijom kojom se autor koristio u svom radu. Bibliografija obuhvaća najčuvenije autore iz oblasti metodike nastave stranih jezika i lingvističke misli u svijetu i u nas.

Knjiga Mustafe Tanovića »Savremena nastava stranih jezika. Teorija i praksa« precizno i sigurno barata najvažnijim pojmovima i sadržajima iz ove oblasti. Ona popunjava prazninu u našoj pedagoškoj i lingvističkoj literaturi koja se bavi problemima nastavnog procesa i aktivnosti učenika u sferi nastave stranih jezika. Knjiga je namijenjena svima onima koji su aktivno uključeni u nastavu stranih jezika i onima koji su zainteresovani za njeno dalje intenzifikiranje i osavremenjivanje. Svojim bogatim sadržajem, koji je izložen s izuzetno finim pedagoškim taktom i umješnošću, pomoći će i studentima stranih jezika koji su na svojim fakultetima i pedagoškim akademijama stekli osnovna znanja iz savremenih lingvističkih i metodičkih nauka. Oni se s pouzdanjem mogu osloniti na rezultate ove dobre i korisne knjige.

Branko Ostojić

Vladimir Mužić:

Građa za komparativni rječnik termina iz programirane nastave

Mada su principi programirane nastave već dulje poznati, ipak se programirana nastava počela uvoditi i intenzivnije primjenjivati u našim školama tek nedavno, i u nas se o tom području relativno malo zna.

Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, na čelu s prof. drom V. Mužićem¹, već se nekoliko godina bavi tom problematikom.

Autor je sakupio građu za komparativni rječnik, imajući pred očima dva cilja:

1. da pruži pomoć suradnicima projekta naučnog istraživanja o djelotvornosti primjene programirane nastave
2. da olakša praćenje strane stručne literature na tom području svima onima koji su zainteresirani za programiranu nastavu, bilo da je žele primijeniti na svojem radnom mjestu, bilo da žele o tom problemu pisati i prevoditi.

Oba momenta, koja su potakla autora, zaista su vrlo važna, jer do sada na našem jeziku nije postojala ustaljena terminologija, i svatko se snalazio kako je najbolje znao.

Izradba ovoga rječnika temeljila se na sustavnom sakupljanju termina iz stručne literature s tog područja na engleskom, njemačkom francuskom, ruskom i talijanskom jeziku.

Rječnik se sastoji od dva dijela.

U prvom je dano pet rječnika: engleski, njemački, francuski, ruski i talijanski s hrvatskim prijevodom, a u drugom komparativni pregled značenja pojedinih termina s hrvatskim na već spomenutih pet jezika.

Treba zaista pozdraviti ovaj rad, jer se i tako osjećala potreba da se konačno, makar ne i definitivno, uskladi terminologija programirane nastave. Na taj je način ispunjena jedna praznina, i pedagoška je literatura dobila još jedan vrijedan prilog, kojim će se moći koristiti sadašnji i budući istraživači mogućnosti i primjene programirane nastave.

Rječnik je umnožen kao rukopis i tiskan u Zavodu za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 1971. godine.

Davorica Celmić

Bibliografija

Francuski jezik (Sastavila: Marinka Brujić)

Osnovne škole

Batušić-Montani: *Parlons français I.* Početnica francuskog jezika za V razred. Školska knjiga, Zagreb, 1969², 92 str.

Batušić-Montani: *Parlons français II.* Vježbenica francuskog jezika za VI razred. Školska knjiga, Zagreb, 1965², 106 str.

Batušić-Montani: *Parlons français III.* Vježbenica francuskog jezika za VII razred. Školska knjiga, Zagreb, 1966², 108 str.

Batušić-Montani: *Parlons français IV.* Vježbenica francuskog jezika za VIII razred. Školska knjiga, Zagreb, 1965, 144 str.

Batušić-Montani: *Parlons français I.* Priručnik uz početnicu za V razred. Školska knjiga, Zagreb, 1969², 144 str.

Batušić-Montani: *Parlons français II.* Priručnik uz vježbenicu za VI razred. Školska knjiga, Zagreb, 1963, 50 str.

Horetzky, E., *Cahier pour les verbes irréguliers.* Bilježnica za francuske nepravilne glagole. Školska knjiga, Zagreb, 1969⁷, 80 str.

Gimnazije

Batušić-Montani: *Cinquième année de français.* Udžbenik francuskog jezika za I razred (5. god. učenja). Školska knjiga, Zagreb, 1969², 120 str.

Batušić-Montani: *Sixième année de français.* Udžbenik francuskog jezika za II razred (6. god. učenja). Školska knjiga, Zagreb, 1970, 156 str.

Drinković-Tomić-Polanščak: *Cours de langue et de civilisation française.* Francuska čitanka za III i IV razred gimnazije (7. i 8. god. učenja). Školska knjiga, Zagreb, 1966⁴, 256 str.

- Francuski kao drugi strani jezik
- Batušić-Montani: *Parlons et lisons* 1
120 str.
- Batušić-Montani: *Parlons et lisons* 2
124 str.
- Batušić-Montani: *Parlons et lisons* 3
127 str.
- Batušić-Montani: *Parlons et lisons* 4

Francuski kao drugi strani jezik po novom programu:

- Batušić-Montani: *Le français tel qu'on le parle I*, 111 str.
- Batušić-Montani: *Le français tel qu'on le parle II*, u štampi.

Privatna lektira za gimnazije:

- Contes et récits* (lektire za III i IV r.)
priredila Marinka Bruić
- Daudet-Maupassant, *Contes choisis*, priredila E. Horetzky
- Contes et récits* (lektira za I i II r.)
priredila K. Drinković
- Souvenirs d'écoliers*, priredila I. Batušić

Gramatika

Horetzky, E. *Précis pratique de grammaire française* — a l'usage de nos lycées. (Cours moyen et supérieur réunis). Zagreb, 1969⁶, VIII + 184 str.

(Sve u izdanju Školske knjige, Zagreb)

Njemački jezik (Sastavila: Nada Filipović)

Osnovne škole

Udžbenici

V razred

Muhvić Zlatko: *Deutsch in Wort und Bild*. Početnica njemačkog jezika, ŠK, Zagreb 1971¹⁰, 96 str.

Jakob Ljubica: *Radna bilježnica "Deutsch in Wort und Bild"*, ŠK, Zagreb 1971.

Montani Klara i Kocian Nada: *Eins, zwei, drei, ich komme*. Početnica njemačkog jezika, ŠK, Zagreb 1971, 60 + 40 str.

VI razred

Muhvić Zlatko: *Wir sprechen Deutsch*, vježbenica njemačkog jezika, ŠK, Zagreb 1971⁷, format 17 × 24, 100 str.

VII razred

Muhvić Zlatko: *Wir sprechen Deutsch*, vježbenica njemačkog jezika, ŠK, Zagreb 1971⁷, format 17 × 24, 128 str.

VIII razred

Muhvić Zlatko: *Wir sprechen Deutsch*, vježbenica njemačkog jezika, ŠK, Zagreb 1971⁶, 144 str.

Nastavna sredstva i pomagala

Zidne slike uz početnicu njemačkog jezika "Deutsch in Wort und Bild", za V razred osnovne škole, ŠK, Zagreb, cijena 250,00 d.

Petrović Elvira i Petrović Velimir: *Kartice za nastavu stranih jezika* (engleski, ruski, njemački i francuski) s uputama za upotrebu, ŠK, Zagreb 1971.

Lektira

Münchhausen und Eulenspiegel, priredio: Juraj Bukša, ŠK, Zagreb 1969¹, 96 str.

Zwanzig lustige Geschichten von den Schilddürgern, VI izdanje, priredio: Juraj Bukša, ŠK, Zagreb 1969.

Priručnici i literatura za nastavnike

Muhvić Zlatko: *Deutsch in Wort und Bild*, priručnik uz početnicu njemačkog jezika za V razred osnovne škole, ŠK, Zagreb 1961, 136 str.

Muhvić Zlatko: *Wir sprechen Deutsch*, priručnik uz vježbenicu njemačkog jezika za VI razred osnovne škole, ŠK, Zagreb 1965¹¹, 72 str.

Šojer Ernest: *Deutsch durch Spiel und Gesang*, za osnovnu školu, ŠK, Zagreb 1960, 48 str.

Montani Klara i Kocian Nada: *Eins, zwei, drei, ich komme*, priručnik uz početnicu njemačkog jezika za V razred osnovne škole, ŠK, Zagreb 1971.

Gimnazija

Udžbenici

I razred:

Muhvić Zlatko: *Deutsch fünftes Lehrjahr*, udžbenik (5. god. učenja), ŠK, Zagreb 1969³, 136 str.

Medić Ivo: *Wir sprechen und lesen Deutsch*, njemačka početnica (1. godina učenja), ŠK, Zagreb 1971.

Medić Ivo: *Kleine deutsche Grammatik*, ŠK, Zagreb 1970³, 256 str.

II razred:

Muhvić Zlatko: *Deutsch sechstes Lehrjahr*, udžbenik (6. god. učenja), ŠK, Zagreb 1971³, 128 str.

Medić Ivo: *Lehrbuch der deutschen Sprache*, II Teil, njemačka vježbenica (2. god. učenja), ŠK, Zagreb 1971⁷, 192 str.

III razred

Muhvić Zlatko i Poljanec F. Radoslav: *Deutsch siebentes Lehrjahr*, njemačka čitanka za III razred gimnazije (7. godina učenja), ŠK, Zagreb 1971¹¹, 196 str.

Medić Ivo: *Lehrbuch der deutschen Sprache*, III Teil, njemačka vježbenica (3. god. učenja), ŠK, Zagreb 1971⁶, 208 str.

IV razred:

Muhvić Zlatko i Poljanec F. Radoslav: *Deutsch achttes Lehrjahr*, njemačka čitanka (8. god. učenja), ŠK, Zagreb 1971, 254 str.

Medić Ivo: *Lehrbuch der deutschen Sprache*, IV Teil, njemačka vježbenica (4. god. učenja), ŠK, Zagreb 1971⁴, 148 str.

Lektira

Aus dem deutschen Sagenschatz, priredila: Rista Kukavičić, ŠK, Zagreb 1969⁹, VI + 64 + 44 str.

Deutsche Erzähler I, priredila: Marija Vučić, ŠK, Zagreb 1966², 128 + 20 str.

Deutsche Erzähler II, priredila: Marija Plohl, ŠK, Zagreb 1967⁴, 128 + 20 str.

Moderne deutsche Erzähler, priredila: Ljerka Damjanov-Pinter, ŠK, Zagreb 1971², 100 str.

Rječnici i gramatike

Hurm Antun i Jakić Blanka: *Hrvatsko-njemački rječnik*, ŠK, Zagreb 1970², 820 str.

Hurm Antun: *Njemačko-hrvatski rječnik*, priredila: Marija Uroić, ŠK, Zagreb 1968³, XII + 984 str.

Medić Ivo: *Deutsche Grammatik für jedermann — njemačka gramatika za svakoga*, ŠK, Zagreb 1971², 196 str.

Jakić Blanka i Plohl Marija: *Grammatik der deutschen Sprache*, ŠK, Zagreb 1967, VIII + 208 str.

Medić Ivo: *Njemačko-hrvatski i hrvatsko-njemački rječnik za osnovnu školu*, ŠK, Zagreb 1971.

Poljanec Radoslav: *Njemački izgovor*, ŠK, Zagreb 1961, 284 str.

Tehničke škole

Židovec-Paspa Renata: *Njemačka čitanka*, za II i III razred, ŠK, Zagreb 1970⁵, 168 str.

Ekonomске škole

Živković Vlada i Madžarec Nada: *Handelsdeutsch Drittes Buch* (7. god. učenja), za III razred, ŠK, Zagreb 1967.

Ruski jezik (Sastavili: M. Popović i R. Venturin)

Osnovne škole

Skljanov, M: *Мы говорим по-русски 1*. Ruska početnica za V razred osmogodišnje škole, ŠK, Zagreb 1969, 88 str.

Skljanov, M: *Мы говорим по-русски 2*. Udžbenik ruskog jezika za VI razred osmogodišnje škole (ovaj je udžbenik popraćen PRIRUČNIKOM ZA NASTAVNIKE od istog autora), ŠK, Zagreb 1969, 96 str.

Škrebliin, M.: *Мы говорим по-русски 3*. Udžbenik ruskog jezika za VII razred osmogodišnje škole, ŠK, Zagreb 1969, 128 str.

Kornienko-Miljković: *Мы говорим по-русски 4*. Udžbenik ruskog jezika za VIII razred osmogodišnje škole, ŠK, Zagreb 1969, 176 str.

Miljković, T.: *Тетрадь для упражнений "Мы говорим по-русски 4"*. Radna bilježnica za ruski jezik, ŠK, Zagreb 1968, 48 str.

Miljković, T.: *Rusko-hrvatskosrpski i hrvatskosrpsko-ruski džepni rječnik za osnovnu školu*

Я самостоятельно читаю. Lektira za ruski jezik (priredila T. Miljković), ŠK, Zagreb 1969, 100 str.

Poljanec, R.: *Очерк грамматики русского языка*. Osnove ruske grammatike, ŠK, Zagreb 1969, 204 + XII str.

Poljanec, R.: *Русская грамматика для каждого*, ŠK, Zagreb 1969, 268 str.

Gimnazije

Poljanec F. Radoslav i Madatova-Poljanec M. Serafima: *Русский язык*, Пятый год обучения, Vježbenica za I razred (5. godina učenja), IV izd., ŠK, Zagreb 1969, 144 str.

Poljanec F. Radoslav i Madatova-Poljanec M. Serafima: *Русский язык*, Шестой год обучения, Vježbenica za II razred (6. godina učenja), III izd. ŠK, Zagreb 1968, 132 str.

Poljanec F. Radoslav i Madatova-Poljanec M. Serafima: *Русский язык*, Седьмой год обучения, Čitanka za III razred (7. godina učenja), II izd., ŠK, Zagreb 1968, 172 str.

Flaker Aleksandar: *Книга для чтения XX век*, Čitanka za IV razred (8. godina učenja), ŠK, Zagreb 1966, 222 str.

Menac Antica: *Давайте говорить и читать по-русски 1*, Vježbenica za I razred (1. godina učenja), ŠK, Zagreb 1966, 188 str.

Menac Antica: *Давайте говорить и читать по-русски 2*, Vježbenica za II razred (2. godina učenja), ŠK, Zagreb 1967, 136 str.

Menac Antica: *Давайте говорить и читать по-русски 3*, Vježbenica za III razred (3. godina učenja), ŠK, Zagreb 1968, 116 str.

Menac Antica: *Давайте говорить и читать по-русски 4*, Vježbenica za IV razred (4. godina učenja), ŠK, Zagreb 1969, 128 str.

Poljanec F. Radoslav: *Очерк грамматики русского языка*. Pregled ruske grammatike za učenike gimnazija. V izd. ŠK, Zagreb 1969, 204 + XII str.

Čehov P. Anton: *Črtice i priče*. Lektira za učenike srednjih škola, priredili Radoslav F. Poljanec i Serafima M. Madatova-Poljanec, ŠK, Zagreb 1965, 92 + 32 str.

Рассказы советских писателей, Lektira za učenike srednjih škola, priredila Mirjana Venturin ŠK, Zagreb 1968, 76 + 24 str.

Talijanski jezik (Sastavio: J. Jernej)

Osnovne škole

Drinković K.: *Talijanska vježbenica za V razred osmogodišnje škole* (i prvi razred gimnazije), ŠK, Zagreb 1965⁵, 112 str.

Drinković K.: *Talijanska vježbenica za VI razred osmogodišnje škole* (i drugi razred gimnazije), ŠK, Zagreb 1964³, 110 str.

Škole drugog stupnja

Drinković-Mladineo-Dermit; *Parliamo italiano — Conosciamo l'Italia*. Parte prima (vježbenica za I i II razred gimnazije, 1. i 2. god. učenja), ŠK, Zagreb 1968, 240 str.

Cernecca D.: *L'italiano marinaresco* (talijanski za pomorske škole), ŠK, Zagreb 1968, 208 str.

Jernej J.: *Grammatica italiana per tutti* (pomoćni udžbenik za niže razrede), ŠK, Zagreb 1969, 188 str.

Izdanja za visoke škole i fakultete

Čale i Zorić: *Classici e moderni*. Antologija talijanske književnosti

Jernej J.: *Konverzaciona talijanska gramatika*, ŠK, Zagreb 1970², XVI + 435 str.

Jernej J.: *Talijanska gramatika s vježbama*, II dio, ŠK, Zagreb 1960², 352 str.

Luppi A.: *L'italiano per l'economista*, ŠK, Zagreb 1965, 328 str.

Luppi A.: *Corrispondenza commerciale italiana*, ŠK, Zagreb 1968, 292 str.

Milačić K.: *Letture italiane* (con breve disegno grammaticale), Visoka škola za vanjsku trgovinu, Zagreb 1972, VI + 235 str.

Muljačić Ž.: *Opća fonologija i fonologija suvremenog talijanskog jezika*, ŠK, Zagreb 1972², XXXIX + 320 str.

Rječnici

Deanović M. i Jernej J.: *Hrvatskosrpsko-talijanski rječnik*, ŠK, Zagreb 1970³, XVI + 1223 str.

Deanović M. i Jernej J.: *Talijansko-hrvatskosrpski rječnik*, ŠK, Zagreb 1960³, XIV + 914 str.

Džepni rječnik tal.-hs. i hs.-tal. (za niže razrede škola II stupnja), ŠK, Zagreb 1972.

Razna izdanja

Cernecca D.: *Talijanski za odrasle*, ŠK, Zagreb 1969⁷, 348 str.

Cernecca D. i Jernej J.: *Talijanski*. Audiovizuelna metoda I dio, Jugoton, Zagreb.

Cernecca D. i Jernej J.: *Talijanski*. Audiovizuelna metoda II dio, Jugoton, Zagreb.

Cernecca D. i Jernej J.: *Talijanski poslovni jezik*, Jugoton, Zagreb

Androić M. i Čupić-Battigelli G.: *Lingua italiana*, I corso, Zagreb 1969.

Lingua italiana, II corso, Zagreb 1970,

Talijanski jezik, III stupanj, Zagreb 1970.

(Izdanja Centra za učenje stranih jezika)

Redakcija ovog broja završena 30. lipnja 1972.

Podaci o autorima

Nada Bosna, profesor, Osnovna škola »August Cesarec«, Zagreb — Marinka Brujić, viši predavač, Filozofski fakultet, Zagreb — Mr Davorka Celmić, savjetnik, Zavod za unapređivanje stručnog obrazovanja SR Hrvatske, Zagreb — Dr Domenico Cernecca, sveuč. profesor, Filozofski fakultet, Zagreb — Nada Filipović, lektor, Filozofski fakultet, Zagreb — Oktavija Gerčan, savjetnik, Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja, Zagreb — Dr Josip Jernej, sveuč. profesor, Filozofski fakultet, Zagreb — Mirjana Jurčić, profesor, Pedagoška akademija, Zagreb — Dr Antica Menac, sveuč. profesor, Filozofski fakultet, Zagreb — Barbara Močnik, nastavnik, Osnovna škola, Čakovec — Mr Branko Ostojić, predavač, Filozofski fakultet, Sarajevo — Milenko Popović, sveuč. asistent, Filozofski fakultet, Zagreb — Mr Nives Sironić-Bonefatić, profesor, Gimnazija V. I. Lenjina, Zagreb — Dr Miho Skljarov, sveuč. docent, Filozofski fakultet, Zagreb — Ivan Sović, profesor, Pedagoška akademija, Zagreb — Zoja Valujeva, profesor, Pedagoška akademija, Zagreb — Veseljko Velčić, sekretar Republičkog sekretarijata SRH za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu, Zagreb — Radomir Venturin, lektor, Filozofski fakultet, Zagreb — Mr Mirjana Vilke, predavač, Filozofski fakultet, Zagreb — Henry Wilddowson, docent, Institute of Linguistics, University of Edinburgh